

Vườn Quốc gia Bái Tử Long

Tên khác:

Đảo Ba Mùn, Ba Mùn

Tỉnh:

Quảng Ninh

Diện tích:

15.783 ha

Toa độ:

20°55' - 21°15' N, 107°30' - 107°46' E

Vùng sinh thái nông nghiệp:

Đông Bắc

Có quyết định của Chính phủ:

Có

Đã thành lập Ban quản lý:

Có

Đã được xây dựng kế hoạch đầu tư:

Có

Đáp ứng các tiêu chí của VCF:

B, C

Đáp ứng các tiêu chí xã hội:

Không

Báo cáo đánh giá nhu cầu bảo tồn:

Không

Kế hoạch quản lý:

Không

Đánh giá công cụ theo dõi:

Không

Có Bản đồ vùng:

Không

Lịch sử hình thành

Trước đây, Khu BTTN Ba Mùn có trong Quyết định 41/TTg, ngày 24/1/1977 của Thủ tướng Chính phủ, với diện tích 2.000 ha và có tên là đảo Ba Mùn (Bộ NN và PTNT 1997). Năm 1998, Bộ NN và PTNT đề nghị xây dựng dự án đầu tư cho Ba Mùn theo Quyết định số 1784/KH-QS, ngày 12/6/1998, và đến tháng 11 cùng năm, một dự án đầu tư thành lập khu bảo tồn thiên nhiên Ba Mùn đã được Viện điều tra Quy hoạch Rừng xây dựng (Anon. 1998). Dự án đầu tư trên đã được Ủy ban nhân dân Tỉnh Quảng Ninh và Bộ NN và PTNT phê duyệt. Tháng 9/1999 Khu bảo tồn thiên nhiên Ba Mùn chính thức được thành lập. Theo dự án đầu tư, khu bảo tồn thiên nhiên được xác định bao gồm toàn bộ đảo Ba Mùn ở vị trí thủy triều thấp nhất, với diện tích 2.153 ha (Anon. 1998).

Trên cơ sở giá trị của đa dạng sinh học và giá trị tiềm năng về kinh tế, đặc biệt là du lịch sinh thái của đảo Ba Mùn, Ủy ban Nhân dân Tỉnh Quảng Ninh đề nghị chuyển hạng Khu Bảo tồn Thiên nhiên Ba Mùn cùng một số khu vực lân cận thành Vườn quốc gia trên biển. Dự án đầu tư Vườn quốc gia trên biển lấy tên là Bái Tử Long đã được Viện điều tra Quy hoạch Rừng xây dựng vào tháng 10/1999 và đã được Ủy ban Nhân dân Tỉnh Quảng Ninh phê duyệt.

Sau khi kế hoạch đầu tư được Bộ NN và PTNT phê duyệt, VQG Bái Tử Long đã được thành lập theo Quyết định số 85/TTg của Thủ tướng Chính phủ ngày 01/06/2001 với tổng diện tích tự nhiên là 15.783 ha,

trong đó diện tích các đảo là 6.125 ha và diện tích mặt nước biển là 9.658 ha. VQG Bái Tử Long có trong danh lục các khu rừng đặc dụng Việt Nam đến năm 2010 được xây dựng bởi Cục Kiểm lâm - Bộ NN và PTNT với diện tích 15,783 ha (Cục Kiểm lâm, 2003), danh lục này hiện vẫn chưa được Chính phủ phê duyệt.

Ban quản lý của VQG hiện có 28 cán bộ, 3 trạm bảo vệ, Bái Tử Long thuộc sự quản lý của Chi Cục Kiểm lâm Quảng Ninh (Ban quản lý VQG Bái Tử Long, 2003).

Địa hình và thủy văn

VQG Bái Tử Long nằm trong vịnh Bái Tử Long, huyện Vân Đồn, Tỉnh Quảng Ninh, ở phần phía nam khu vực có địa hình giống như vịnh Hạ Long với các đảo đá vôi và các đảo nhỏ được bao quanh bởi nước biển. Một trong những điểm khác biệt của vịnh Bái Tử Long là đảo Ba Mùn, đây là hòn đảo lớn, được tạo nên bởi các phiến thạch, cát và sỏi hoàn toàn không phải là đá vôi. Đảo Ba Mùn là một dải đất hẹp, có chiều dài 18 km, chiều rộng trung bình là 1 km. Đỉnh cao nhất trên đảo là Cái Quýt 307 m so với mực nước biển. Các con suối bắt nguồn từ đường đông trung tâm của đảo. Hầu hết các suối này chỉ có nước theo mùa.

Đa dạng sinh học

VQG Bái Tử Long có 2.000 ha rừng thường xanh đất thấp, tập trung chủ yếu trên đảo Ba Mùn. Tuy nhiên hầu hết rừng đã bị tác động bởi khai thác chọn các loài

cây gỗ, chỉ còn lại rất ít diện tích rừng chưa bị tác động. Trên đảo Trà Ngụ hiện còn Diện tích đáng kể rừng trên núi đá vôi.

Thành phần loài cây gỗ đa dạng, không có họ thực vật ưu thế. Các loài cây gỗ phổ biến thuộc các họ: Vang (Caesalpiniaceae), Chè (Theaceae), Dầu (Dipterocarpaceae), Sim (Myrtaceae), và Hồng xiêm (Sapotaceae).

Thực vật rừng trên đảo Ba Mùn có thành phần loài phong phú, đến nay đã ghi nhận được 398 loài thực vật bậc cao có mạch. Trong số đó có 4 loài được ghi trong Sách đỏ Việt Nam là Kim giao *Decussocarpus fleuryi*, Giác đế Trung hoa *Goniiothalamus chinensis*, Ba kích *Morinda officinalis* và Thổ phục linh *Smilax glabra*.

VQG có diện tích đáng kể rừng ngập mặn, các loài chiếm ưu thế gồm Tra *Aegiceras corniculata*, Vẹt *Bruguiera gymnorhiza*, Trang *Kandelia candel* và đước *Rhizophora stylosa*. Đặc biệt thung lũng Áng trên đảo Trà Ngụ có diện tích rừng ngập mặn lớn nhất trong VQG, có thể tiếp cận đảo thông qua hang Cái Đờ dài 2 km nối từ thung lũng ra biển.

Mặc dù VQG bị cô lập với đất liền, nhưng hệ động vật có xương sống trên cạn vẫn rất đa dạng. Trước năm 1975, đảo Ba Mùn được biết đến là một hòn đảo có hệ động vật đa dạng và phong phú nhất ở Tỉnh Quảng Ninh. Tuy nhiên, sau vài thập kỷ, việc săn bắt và khai thác gỗ trái phép đã làm cho hệ động vật Ba Mùn suy giảm nghiêm trọng (Anon. 1998). Theo tài liệu của dự án đầu tư (Anon. 1998), loài Lợn rừng *Sus scrofa* và Mang *Muntiacus muntjak* vẫn còn xuất hiện trên đảo, nhưng không thấy xuất hiện các loài thú lớn như Gấu ngựa *Ursus thibetanus*.

VQG đã và đang tập trung điều tra khu hệ chim, sơ bộ đã ghi nhận một loài bị đe dọa toàn cầu là Bồ câu nâu *Columba punicea* (Eames & Tordoff in prep.).

Các vấn đề về bảo tồn

Nhìn chung mức độ tác động của con người tới tài nguyên thiên nhiên ở VQG hiện còn tương đối thấp. VQG nằm cách xa khu vực dân cư. Vì vậy mức độ khai thác lâm sản còn thấp. Tuy nhiên, săn bắt và khai thác gỗ vẫn đang là các mối đe dọa chính đối với VQG. Các loại gỗ được khai thác sử dụng trong xây dựng nhà cửa, sản xuất gỗ trụ mỏ cho các mỏ than ở Tỉnh Quảng Ninh. Các loài gỗ bị khai thác phổ biến là Lim xanh *Erythrophleum fordii*, Táo lá nhỏ *Vatica odorata*, Sao

hồng gai *Hopea chinensis*, Gội nếp *Aglaia gigantea* và Sến *Madhuca* sp.. Do săn bắt quá mức nên các loài thú lớn đã bị suy giảm nghiêm trọng trong 10 năm gần đây, một số loài có thể đã bị tiêu diệt trong VQG. Mặc dù các hoạt động kiểm soát việc săn bắn trái phép đã được tăng cường trong những năm gần đây, nhưng dường như vẫn chưa kiểm soát được tình trạng trên. Kiểm soát chặt chẽ khai thác gỗ và buôn bán động vật hoang dã, đồng thời tiến hành các hoạt động nâng cao nhận thức về bảo tồn thiên nhiên có thể làm giảm phần nào các mối đe dọa trên (Anon. 1998).

Phát triển du lịch sinh thái không bền vững sẽ là mối đe dọa đối với Đa dạng sinh học trong tương lai của VQG. Các dự án phát triển đang tiến hành tại khu vực bao gồm cả kế hoạch xây dựng khu nghỉ mát gần với khu vực Rùa biển làm tổ và trong vùng lõi của VQG đang là các tác động đáng kể đến khu hệ động thực vật trong vùng.

Các giá trị khác

Với cảnh quan thiên nhiên đẹp, các tác động của con người thấp, VQG Bái Tử Long có tiềm năng phát triển du lịch sinh thái. Điều kiện vật chất, cơ sở hạ tầng đã được đầu tư xây dựng khá khang trang tại đảo Quan Lạn, du khách có thể dễ dàng tiếp cận khu vực thông qua hệ thống phà hoạt động thường xuyên.

Các dự án có liên quan

Với nguồn vốn tài trợ của Quỹ sáng tạo loài Darwin thuộc Bộ môi trường, Bộ nông nghiệp và lương thực Anh Quốc, Tổ chức khám phá môi trường Anh Quốc (Frontier) chương trình Việt Nam đang triển khai dự án "*Nâng cao nhận thức Đa dạng sinh học vịnh Bái Tử Long*". Dự án được triển khai từ năm 2001-2004 với mục đích: tổ chức các lớp tập huấn nâng cao năng lực của cán bộ VQG, xuất bản các loại sách, tranh ảnh hướng dẫn, tuyên truyền nâng cao nhận thức về giá trị Đa dạng sinh học của VQG. Bên cạnh đó dự án còn xây dựng và phát triển trung tâm diễn giải Đa dạng sinh học, triển khai và phát triển các chương trình giáo dục môi trường, tài trợ lắp đặt hệ thống loa truyền thanh tại vùng đệm, xuất bản các tài liệu nâng cao nhận thức và tổ chức các sự kiện khác nhằm phát triển công tác bảo tồn tại VQG.

Trong năm 2002, Frontier chương trình Việt Nam cũng đã triển khai điều tra sơ bộ Đa dạng sinh học tại

VQG, báo cáo cuối cùng sẽ được xuất bản đầu năm 2004.

Đánh giá nhu cầu bảo tồn

Nhu cầu bảo tồn chưa được đánh giá.

Kế hoạch quản lý

Khu vực chưa xây dựng được Kế hoạch quản lý.

Sự phù hợp với các tiêu chí VCF

VQG Bái Tử Long không phù hợp với các mục đích đầu tư của VCF do không đáp ứng được các tiêu chí của VCF là khu vực có tầm quan trọng Quốc tế trong công tác bảo tồn Đa dạng sinh học.

Tiêu chí	Sự phù hợp
A _I	
A _{II}	
B _I	Quyết định số 95/TTg ngày 01/06/2001
B _{II}	Vườn Quốc Gia
B _{III}	Thuộc sự quản lý của UBND Tỉnh
C _I	Ban quản lý đã thành lập
C _{II}	

Thể hiện các nhu cầu xã hội

Chưa thực hiện việc đánh giá nhu cầu xã hội.

Tiêu chí	Sự phù hợp
A	
B	
C	
D	

Tài liệu tham khảo

ADB (1999) Draft coastal and marine protected areas plan. Hanoi: Asian Development Bank.

Anon (1998) "Investment plan for Ba Mun Nature Reserve, Quang Ninh province". Hanoi: Forest Inventory and Planning Institute. In Vietnamese.

Aueзов, E. M. (1974) North Vietnam: a new place of finding Relict Gull *Larus relictus*. Zoological Journal of the U.S.S.R. Academy of Sciences 53(1): 139.

Bai Tu Long Bay Biodiversity Awareness Project (2002) Bai Tu Long National Park Newsletter: Autumn/Winter 2002. Van Don: Bai Tu Long Bay Biodiversity Awareness Project.

Bai Tu Long National Park Management Board (2002) "Newsletter of Bai Tu Long National Park". Newsletter of Bai Tu Long National Park: Issue 1. In Vietnamese.

Eames, J. C. and Tordoff, A. W. (in prep.) Recent records and a conservation status review of some threatened and near-threatened bird species in Vietnam.

Lao Dong "Labour" (2001) "Phu Quoc and Ba Mun natural reserves to become national parks". Lao Dong "Labour" 12 June 2001. In Vietnamese.

Vietnam News (2000) VN's first 'sea park' on tap near Ha Long bay. Vietnam News 28 October 2000.

Vietnam News (2001) Two more nature reserves given national park status. Vietnam News 16 June 2001.

Vietnam News (2002) Vietnam's newest marine park at risk from logging, poaching. Vietnam News 27 August 2002.

Vietnam News (2002) Viet Kieu to open Bai Tu Long Bay beach resort. Vietnam News 26 October 2002.

